

YAHYA KEMAL ORTAOKULU
DUVAR GAZETESİ

2023

29 EKİM 2023

---

29 EKİM CUMHURİYET BAYRAMI

CUMHURİYET NEDİR?

Cumhuriyet yurdumuz için en büyük kazançtır. Cumhuriyet bir erdemdir aynı zamanda çağdaşlığın göstergesi ve demokrasinin dayanağıdır. Cumhuriyet halk, birliktelik ve kardeşlik demektir... Daima ileri gitmek adil bir şekilde paylaşmak demektir. Yaşamın kendisine el uzatmaktır kardeşliğin nefesiyle. Ve demokrasiyle olgunlaşmaktır. Hak ve adaletin tesisidir. Acılara ve çekilen ıstıraba birlikte katlanmak ve mutluluklara birlikte gülmektir. Bağımsızlık savaşının meyvesidir cumhuriyet. Demokrasiyle yoğrulmuş halkımın tercihidir. Cumhuriyet erdemdir, Mevlana ikliminde paylaşmaktır ve adalettir ülkemde. Özgürlüğün güvencesidir. Bu yüzden Cumhuriyet bize emanettir ve onu yine biz yaşatacağız.

29 Ekim 1923 ülkemizde cumhuriyet rejiminin ilan edildiği gündür. Bugün milli bir bayram günüdür. Her yıl cumhuriyet yönetiminin ilanını 28 - 29 Ekim günleri Cumhuriyet Bayramı olarak coşkulu törenlerle kutlamaktayız. Cumhuriyet yönetiminden önce devletimizin ismi Osmanlı İmparatorluğu idi. Osmanlı İmparatorluğu ilkin küçük bir devlet olarak Osman Bey tarafından 1299'da Söğüt 'de kurulmuştur. Osmanlı devlet yöneticisine padişah denirdi. Osmanlı Devletini altı yüz yirmi dört yılda otuz altı padişah yönetmiştir. Son padişah Sultan ise Vahdettin'dir. Eskiden ülkelerde tek kişi egemendi. Ülkelerini diledikleri gibi yöneten bu kişilere padişah, şah, kral, hakan sultan gibi isimler verilirdi. Yönetim çoğu zaman babadan oğula geçerdi. Oğlun küçük olması, deli olması yönetici olmaya engel bir durum sayılmazdı. Böyle tek kişinin kendi başına buyruk olarak sorumsuz denetimsiz yönetimine ise mutlakiyet denir, bu tip yönetim biçiminde egemenlik ve mutlak otorite kayıtsız şartsız tek bir kişiye aitti ve halkın istek ve arzuları asla sorulmazdı.

Mutlakiyetle yönetilen ülkelerde zamanla hakana, padişaha, şaha, krala yardımcı olsun diye meclis kuruldu. Meclis üyeleri halkın dileklerini yöneticiye duyurmaya başladılar ve yasa tasarısını hazırlardı. Fakat bu yasa tasarıları hakan, padişah, şah, kral tarafından benimsendiğinde yasalardı. Bu yönetim biçimine ise Meşrutiyet dendi. Ancak meclisin yetkileri genel olarak çok sınırlıydı. Osmanlı Devletinde 1876 ve 1908 yıllarında iki kez meşrutiyet ilan edilmiştir. Bunlardan sonra ise üçüncü yönetim biçimi ülkemize Mustafa Kemal Atatürk tarafından getirilen cumhuriyet yönetimi olmuştur. Cumhuriyet'le birlikte egemenlik kayıtsız şartsız millete geçmiş, böylelikle millet kendini yönetme yetkisini temsilcileri - milletvekilleri- vasıtası ile kullanmaya başlamıştır. Cumhuriyet yönetiminde yurttaşın seçme ve seçilme hakkı bulunur. Seçilen temsilciler yasalar yapar, yöneticileri milleti adına denetler. Yönetilenler dilerlerse seçimlerle birlikte seçtikleri yöneticilerini yine kendileri değiştirebilirler.

Bu nedenle Türk halkına ve milletine en çok yaraşır yönetim biçimi Ulu Önder Atatürk'ün de dediği gibi medeni memleketlerin kabul ettiği Cumhuriyet rejimi olmuştur. Bizlere en büyük eserimdir dediği Cumhuriyetimizi hediye eden Mustafa Kemal Atatürk'ü ve silah arkadaşlarını ne kadar büyük bir minnettarlık ve saygıyla ansak da azdır. Ruhları şâd olsun...

CUMHURİYETİN İLANI 29 EKİM 1923

Kısaca Cumhuriyet Nedir?

Halkın devlet yönetiminde söz sahibi olması, bir başka deyişle; devlet yönetimine talip olan kişileri halkın özgür iradesiyle seçmesi ve iş başına getirmesi demektir. Cumhuriyet, halka dayanan, gücünü halktan alan bir devlet şeklini ifade eder. Cumhuriyet rejiminde egemenlik hiçbir aile ya da kişiye ait değil; toplumun bütün kesimlerine aittir.

Atatürk ve Cumhuriyet

Biz Türkler, bütün tarihimiz boyunca hürriyet ve istiklâlle timsal olmuş ve olmaya devam edecek bir milletiz.

Cumhuriyetimiz kutlu olsun!

Atatürk gençlik yıllarından beri cumhuriyet rejimini benimsemiş, bu fikrini birçok kez dile getirmiştir. O yıllarda bile, 'Türk milletinin bir gün mutlaka cumhuriyet ile idare olunacağını' söylemekten asla çekinmemiştir. Atatürk, en büyük hayali olan Türk milletinin cumhuriyet

rejimine kavuşması hususunda ilk somut adımı, Erzurum Kongresi sırasında atmış ve Yaveri Mazhar Müfit Kansu'ya; "Zaferden sonra hükümet şeklinin Cumhuriyet olacağını" söylemiştir. Büyük Önder Atatürk, cumhuriyetle ilgili düşüncelerini çok önceden olgunlaştırmış ve şartların oluşmasını beklemiştir.

23 Nisan 1920'de Ankara'da açılan ilk Büyük Millet Meclisi, cumhuriyet yolunda atılmış en büyük adımdır. Çünkü bu meclisin kabul ettiği ilk anayasada yer alan "Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir." ibaresi aslında adı konulmamış bir cumhuriyet rejimini ifade etmektedir.

Cumhuriyetin İlanı (29 Ekim 1923)

Birinci TBMM'nin vatanın kurtarılmasına öncelik vermesi ve bağımsızlığın henüz sağlanamamış olması Cumhuriyetin ilanını geciktirmişti. Osmanlının yıkılması ve Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasıyla artık Cumhuriyetin ilan edilmesinin önünde hiçbir engel kalmamıştı. 24 Temmuz 1923'te Lozan Antlaşması'nın imzalanmasıyla Milli bağımsızlık tam anlamıyla elde edilmişti. Bu dönemde milli egemenlik prensibinin devletin temel taşı olarak belirlenmesine karşın, devletin

yönetim şekli açıkça belli değildi. 1921 anayasasının artık ihtiyaçlara cevap veremez hale gelmesi sürekli hükümet bunalımlarına yol açıyordu. 25 Ekim 1923 günü Başbakan Fethi Bey'in istifa etmesi ve yeni hükümetin kurulamaması, Meclis'in çalışma güçlüğü ve ülkenin içinde bulunduğu durumun ciddiyetini açıkça ortaya koyuyordu.

CUMHURİYETİN İLANI 29 EKİM 1923

Artık cumhuriyetin ilanı kaçınılmaz bir hal almıştı. Mustafa Kemal, 28 Ekim akşamı Çankaya'da yakın arkadaşlarıyla yapmış olduğu toplantıda "Yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz!" diyerek bu konudaki fikrini açıkladı. Aynı gece 1921 anayasasının devlet şeklini belirleyen maddelerinde değişiklik öngören bir kanun tasarısı hazırladı. 29 Ekim günü önce Halk Fırkası Grubu'nda görüşülerek kabul edilen bu tasarı, aynı günde mecliste kabul edilerek Cumhuriyet ilan edildi (29 Ekim 1923). Mustafa Kemal aynı gün oy çokluğuyla Cumhurbaşkanı seçildi.

Cumhuriyetin İlan Edilmesinin Nedenleri

- ✓ Millet egemenliğinin gerçekleştirilmesini sağlamak,
- ✓ 1 Kasım 1922'de saltanatın kaldırılmasından sonra ortaya çıkan devlet başkanlığı sorununu çözmek,
- ✓ Yeni Türk Devleti'nin rejimini belirlemek ve bu konuda yapılan tartışmalara bir son vermek,
- ✓ 1923 sonbaharında hükümet bunalımının ortaya çıkması üzerine yeni hükümetin seçilememesi ve yürütme işlerindeki aksaklıkları gidermek,
- ✓ Yeni Türk Devleti'ni çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarmak,

Cumhuriyetin İlanının Sonuçları

- ✓ Yeni Türk Devleti'nin adı belli oldu. Rejim konusunda ki tartışmalar da böylece sona erdi.
- ✓ Yeni Türk devletinin yönetim şekli Cumhuriyet olarak belirlendi.
- ✓ Milli egemenlik düşüncesi gerçekleştirilmiş oldu.
- ✓ Mustafa Kemal, Cumhurbaşkanı seçildi. Devlet Başkanlığı sorunu çözüldü. İktidar boşluğu ortadan kalktı.
- ✓ Meclis hükümeti sistemi yerine kabine sistemi (Bakanlar Kurulu)'ne geçildi.
- ✓ İlk Başbakan İsmet İnönü, ilk Meclis Başkanı Fethi Okyar oldu.
- ✓ Yapılacak olan yeni inkılaplara ortam hazırlandı.

29 EKİM

Bu sabah içimde bir tazelik var,
Bu seher, bu camdan giren gündüz, ben!
Sokaktan yükselen şu şen naralar,
Bu camdan bakınan, bu gülen yüz ben!

Nerede o dünkü ateşli nabız,
Nerede yastıkta kıvranan başım?
Bu sabah içimde çelikten bir hız,
Bu sabah en mutlu, en şen yurттаşım.

Bu millet, bu insan, adı sanı Türk,
Bu toprak, bu vatan, güzel Türkeli,
Bu tarih, bu onur, bu sihirli yük,
Bu Bursa, bu Konya, bu usta eli.

Bu eşsiz İstanbul, bu tek Edirne,
Bu örnek Kayseri, Sivas, Erzurum,
Bu Fırat, Menderes, Çoruh, Ergene,
Bu İzmir, Adana, Urfa, bu Çorum.

Bu başak, bu salkım, bu bağ, bu harman,
Bu bizim davarlar, bizim danalar,
Bu ocak, bu maden, bu dağ, bu orman,
Bu yiğit erkekler, yiğit analar.

Bu çetin, bu dönmez, bu sert bilekler,
Bu yanık çehreler, bu bizimkiler,
Bu ağaç, bu çiçek, bu çığ, bu renkler,
Bu diller, bu sesler, ya bu ezgiler.

Bu ninni, bu ağıt, bu düğün, bu bar,
Bu Zeybek, bu halay, bu güreş hep ben!
Bu sabah içimde bir tazelik var,
Bu ışık, bu gündüz, bu güneş hep ben!

Ey rüya, ey hayal, beni terketme.
Ey sabah koynunda senin, hem zinde,
Bir şuur ışığı vurmuş perdeme,
Bir bahar öğlesi gibi çimen de.

Siz şimdi sokaktan gelen oymaklar,
Yürüyün siz bütün il çocukları,
Göğüslerde gurur, elde bayraklar,
Yürüyün başlar dik, alın yukarı.

Yürüyün ardından siz emellerin,
Yürüyün kalbimin yükü ilhamlar,
Uzaktan çırpınsın size ellerim,
Çırpınsın yüreğim, durana kadar.

Bu sabah içimde bir tazelik var,
Bu seher, bu camdan giren gündüz ben!
Komşular, şaşmayın bana komşular,
Bu camdan bakınan, bu gülen yüz ben!

Ahmet Kutsi TECER

CUMHURİYET DESTANI

Vatanımın şenlik şölen dört yanı
Dillerine cumhuriyet yazıldı
Elli yaşın kutlu olsun nişanın
Yıllarına cumhuriyet yazıldı.

Başkomutan verdi büyük bir komut
Ecdadımdan gelen ulu yolu tut
Doğdu güneş gibi bize bir umut
Kollarına cumhuriyet yazıldı.

Kadın erkek bu vatani koruduk
Nice nice zaferlere yürüdük
Yüksek dağlar gibi duman bürüdük
Yellerine cumhuriyet yazıldı.

Kabul oldu dilek dilek muratlar
İstiklali nakışladı beratlar
Zafer müjdeleyen küheylan atlar
Nallarına cumhuriyet yazıldı.

Kınalı gelinler, yetişkin kızlar
Dedemin dilinde tarihi sözler
Göründü hürriyet, açıldı izler
Yollarına cumhuriyet yazıldı.

Koç yiğitler yurdu tek mil buralar
Vatan vatan diye yanar çırallar
Coş verir ırmaklar, kükrer dereler
Sellerine cumhuriyet yazıldı.

On Dokuz Mayısla Yirmi Üç Nisan
İlk ışığı aldı bunlardan vatan
Ata'nın gençliğe verdiği ferman
Ellerine cumhuriyet yazıldı.

Çobanoğlu elli yıla destanım
Nice elli yılı görsün vatanım
Ben sazımla vatanıma kurbanım
Tellerine cumhuriyet yazıldı.

Âşık Murat ÇOBANOĞLU

CUMHURİYET OLMASAYDI

Türk insanı için cumhuriyet, bir rejim ama Atatürkçü düşünce sistemine dayanan bir rejimi ifade etmektedir. Bundan dolayıdır ki genç ya da yaşlı, kadın ya da erkek hangi din, dil, ırk ve mezhep temelinden gelirlerse gelsinler, cumhuriyetimize vatandaşlık bağıyla bağlı tüm insanlarımız "Cumhuriyet nedir?" sorusuna iktidarın seçimle işbaşına gelmesi yönetimin soy, sopa göre değil; halkın iradesiyle oluşması gibi cevaplar yerine, özgürlük, demokrasi, insan haklarına saygılı devlet, ideal yaşam biçimi gibi karşılıklar vermektedir. Bu durum tarihsel gerçeklik ve gelişimin bir sonucudur.

Tüm devletlerin bir rejimi ve her rejimin dayandığı temel esaslara ulaşmak istediği amaçları ve öncelikleri vardır. Türk devletinin dayandığı rejimin yani cumhuriyetin temel esaslari, amaçları ve öncelikleri ise gücünü Atatürkçü düşünce sisteminden almaktadır. Devlet idaresinin dini temellere dayalı olduğu ülkeler de cumhuriyetle idare edilebilmektedir ya da tam tersi İngiltere krallıkla idare edilir ama demokratik bir rejime sahiptir. Öyleyse ülkemizdeki rejimin tanımını iyi yapmak, anlamak ve özümsemek gerekiyor.

1923'te Atatürk ve çalışma arkadaşları Cumhuriyeti kurarken, düşündükleri çağdaş, demokratik, laik, bağımsız ve güçlü Türkiye'yi tek başına cumhuriyet yönetiminin sağlayacağını kabul etselerdi, saltanatın ve halifeliğin kaldırılmasına, diğer devrim ve ilkelerin yaşama geçirilmesine çalışmazlardı. Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk ilke ve devrimleriyle, kısaca, Atatürkçü düşünce sistemiyle bütünleştiği içindir ki bir siyasal rejimi yani devletin ve toplumsal yaşamın kurgulanmasını ifade etmektedir.

Bugün Türk gencinin sorumluluğu, sadece cumhuriyeti korumak ve geliştirmekten ziyade, Atatürkçü düşünce sisteminin ürünü olan Türkiye Cumhuriyetinin niteliklerini iyi bilerek onu korumak ve geliştirmek olmalıdır. Bu da tarihsel süreç içerisinde cumhuriyetle özdeşleşmiş ve cumhuriyetimizin sacayağını oluşturan laiklik, demokrasi, siyasal çoğulculuk, millet iradesi ve egemenliği kavramlarını iyi bilmekten geçmektedir.

Laik, demokratik bir cumhuriyet idaresinde yaşayan her Türk vatandaşı, bu rejimin kendine sağladığı güvenliği koruyabilmek için, kendi iradesinin, devletin nitelikleri yönünde ortaya çıkmasını ve iradesini temsil eden organlarında cumhuriyetin niteliklerini zedeleyecek tehlikeler karşısında tavırsız kalmamasını sağlamalıdır.

Çünkü Türkiye Cumhuriyetinin nitelikleri bir bütündür. Biri yoksa öteki de yoktur. Bizim şartlarımızda laiklik olmadan demokrasi, demokrasi olmadan cumhuriyetin olmayacağı ve cumhuriyetin niteliklerinin tehlikeye düşmesinin de halkın güvenliğinin tehlikeye düşmesiyle eş anlamlı olduğu açıktır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyetine vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkesi "Cumhuriyet Olmasaydı" sorusuna gerek bireysel gerekse toplumsal olarak cevap vermelidir.

CUMHURİYET NASIL KURULDU

Tarih 29 Ekim 1923...

Atatürk, vekillere Cumhuriyeti anlattı.

Yeni yönetim şekli 'Yaşasın' sesleri arasında Meclis'te kabul edildi.

Ve o gün Türk milletinin en büyük bayramı oldu.

İşte Cumhuriyet'in ilanının öyküsü bu...

Bugün 29 Ekim...

Cumhuriyet'in ilanının 89. yılı...

Türkiye, 1924 yılından bu yana her 29 Ekim'i Cumhuriyet Bayramı olarak şöenlerle kutluyor.

Peki, 1923'te Meclis'te neler yaşandı?

O günlere nasıl gelindi?

İşte Cumhuriyet'in ilanına giden yolda Türkiye'nin yaşadıkları...

Mustafa Kemal'in, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışıyla Milli Mücadele başladı. "Tek bir egemenlik var, o da milli egemenliktir." "Ülkeyi, yine ulusun kendi gücü kurtaracaktır." ilkesiyle, 23 Nisan 1920 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi kuruldu.

Ulu Önder Mustafa Kemal'in önderliğinde Kurtuluş Savaşı mücadelesi başladı. Ülke işgalden kurtarıldıktan sonra, Lozan Barış Antlaşması imzalandı. Yeni bir devlet kuruldu... Tek eksik yeni devletin yönetim şeklinin ne olacağıydı. Ekim 1923 tarihinde Meclis'te hükümetin istifasıyla yaşanan süreç, yönetim şekliyle ilgili çalışmaları da hızlandırdı.

Ulu Önder Mustafa Kemal, egemenliğin ulusa dayandığı yönetim şekli için çalışmalara başladı. Ve nihayet 28 Ekim 1923 akşamı çalışma arkadaşlarını Çankaya'da yemeğe çağırarak ilk kez düşüncelerini açıkladı.

Yemekte Mustafa Kemal, "Beyler! Yarın cumhuriyeti ilan edeceğiz." dedi. Yemekten sonra İsmet Paşa ve Atatürk, sabaha kadar çalıştı. Çalışma odasının cılız ışığı 29 Ekim'de tüm Anadolu'yu aydınlatacaktı.

Atatürk'ün söylediği ve İsmet Paşa'nın kaleme aldığı taslakta, 1921 Teşkilatı Esasiye Kanunu'nun bazı maddelerinin değiştirilmesi öngörülüyordu. Atatürk, 1. maddeye, "Türkiye Devleti'nin yönetim şekli Cumhuriyet'tir." cümlesini ekledi.

29 Ekim 1923 günü Meclis'te yeni hükümeti kurmak için çalışmalar başladı. Mustafa Kemal, aynı gün yeni yönetim şekli "Cumhuriyet" ile ilgili hazırladığı taslağı milletvekillerinin görüşüne sundu. Taslak, 18.45'te Meclis'te tartışmaya açıldı. Akşam saat 20.30'da Cumhuriyet ilan edildi.

Milletvekilleri, ayağa kalkarak 3 kez "Yaşasın Cumhuriyet!" diye bağırdı. Bu, yeni kurulan bir ülkenin dünyaya duyurduğu bir bağımsızlık çığılığıydı.

Atatürk, tarihi konuşmasını yaptı: "Türkiye Cumhuriyeti, cihanda işgal ettiği mevkiye layık olduğunu ispat edecektir. Türkiye Cumhuriyeti mesut, muvaffak ve muzaffer olacaktır."

Mustafa Kemal, oy birliği ile yeni Türk Devleti'nin ilk Cumhurbaşkanı oldu ve 101 pare top atışıyla Ankara, bayram yerine dönüştü. O günden bu güne her 29 Ekimde Cumhuriyet coşkuyla kutlandı.

29. GÜN

Al, tut ellerimi...
Tut ki;
Özgürlüğümün bu sevinçli gününde,
Paylaşalım sevgiyi.
İnsanca mutlu...
Eğer efendisiysem kendimin,
Sanma ki kolay oldu.
Yüzyıllar boyu ezdi
Beni benim gibiler.
Hiç farkımız da yoktu,
O insansa ben neydim;
O doğmuş, ölecekti.
Ya ben, peki ben kimdim?

“... Kim bilir belki yarın,
Belki yarından yakın
Doğacaktı...” mutlaka,
Özgürlüğü insanın!
Ve sonunda mutluluk
Bir ekim sabahında
Uzattı ışığını
Aydınlandı vatanım.

Egemenlik kayıtsız,
Bu milletin hakkıydı.
Son buldu insanıma
Baskısı zorbaların.

İşte:
Bu ekim sabahında uzattım ellerimi...
Ellerim cumhuriyet, egemenlik elimiz.
Paylaşalım istedim özgürlüğü sevinci:
Dokuz yüz yirmi üçten, sonsuz ekimlere; biz!..

Günay TULUN

CUMHURİYET NASIL KURULDU?

1

30 Ekim 1918'de Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmış İmparatorluk, Mondros Mütarekesi'ni imzaladı.

Bir ulusu tarih sahnesinde yeniden var eden Mustafa Kemal, 31 Ekim günü Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı göreviyle karargâhın bulunduğu Adana'ya geldi. Mustafa Kemal, memleketin durumuna üzüldü, bir çözüm yolu arıyordu.

10 Kasım 1918'de görevinden ayrılan Mustafa Kemal, Adana'dan trenle İstanbul'a hareket etti.

Düşman, ülkenin dört bir yanını işgal ediyordu. Türk milleti için acı dolu günler başlamıştı. 13 Kasım'da İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan gemilerinden oluşan İtilaf Ordusu, İstanbul'a gelerek karaya kuvvet çıkardı.

9 Kasım 1918'de İngilizler İskenderun'u, 12 Kasım 1918'de Fransızlar İstanbul'u, 6 Aralık'ta İngilizler Kilis'i, 7 Aralık'ta Fransızlar Antakya'yı işgal etti, ardından Mersin'e çıkarma yapmaya başladı.

23 Aralık'ta İslâhiye, Osmaniye, Bahçe, Hassa, Ma'mure'yi düşman çizmesi çiğnedi. 1 Ocak 1919'da İngiliz askerleri Antep'e girdi, 12 Ocak'ta Ermeni amaçlarına hizmet etmek için Kars'a yerleşti. 1 Şubat'ta Aydın demiryolu, İngiliz ve Fransız işgaline uğradı.

Takvim 22 Şubat 1919'u gösterirken Maraş İngilizlerin, 8 Mart'ta Zonguldak Fransızların, 9 Mart'ta Samsun, 24 Mart'ta Urfa İngilizlerin, 28 Mart'ta Antalya İtalyanların işgali altındaydı.

16 Nisan 1919'da Fransızlar, Afyonkarahisar istasyonunu işgal altına alırken, 20 Nisan 1919'da da Gürcü ordusu, Milli Şura kuvvetlerini bozarak Ardahan'a girdi.

Milli Mücadeleye Davet

İtilaf devletleri temsilcileri Paris'te toplandı. Yunanlıların İzmir'i işgali konusunda karar alındı ve 15 Mayıs'ta, güzel İzmir, Yunan çizmesi altında ezilmeye başladı.

Mustafa Kemal, maiyetiyle 16 Mayıs 1919'da Bandırma Vapuru ile İstanbul'dan ayrıldı ve ertesi günü İnebolu'ya, 18 Mayıs'ta Sinop'a vardı.

19 Mayıs 1919 tarihi, Türk ulusu için bir dönüm noktası oldu; Mustafa Kemal Samsun'a çıktı. Tarihçiler, o günü "dünyanın en büyük ulusal mücadelelerinden birinin başlangıcı" kabul etti. Artık geriye dönüş yoktu... Genç Mustafa Kemal, Samsun'dan Havza'ya geldi.

İşgaller devam ediyordu. Yunanlar, 26 Mayıs'ta Manisa'ya, 27 Mayıs'ta Aydın'a girdi. Damat Ferit Paşa, 17 Haziran'da Paris Barış Konferansı'na, Osmanlı Devleti'nin barış isteklerini bildiren muhtıra gönderirken, öbür taraftan Mustafa Kemal, bundan dört gün sonra İstanbul'da bulunan tanınmış kimselere Amasya'dan mektup göndererek, milli mücadeleye davet ediyordu.

Mustafa Kemal Paşa, ulusu kurtarmak için dört koldan çalışmalara başlamıştı. 21 Haziran'da Amasya Tamimi'ni yaveri Cevat Abbas'a dikte ettirdi. Ertesi sabah, Anadolu'daki mülki ve askeri makamlara tamim, şu tarihi sözlerle ulaştı: "Vatanın tamamıyeti, milletin bağımsızlığı tehlikededir. Milletin bağımsızlığını, yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır. Sivas'ta milli bir kongrenin acele toplanması kararlaştırılmıştır..."

CUMHURİYET NASIL KURULDU?

2

Bu arada, Mustafa Kemal'in çalışmalarını engellemek isteyenler de boş durmuyordu. Posta ve Telgraf Umum Müdürü Refik Halit, 24 Haziran'da telgrafhanelere "Mustafa Kemal'in azledildiğini, bu sebeple telgraflarının kabul edilmemesini bildiren" bir şifre gönderdi.

Harbiye Nazırı Ali Ferit Paşa, 5 Temmuz'da Mustafa Kemal Paşa'yı padişah adına İstanbul'a çağırıldı. Mustafa Kemal, Harbiye Nazırı'na şu yanıtı verdi: "Vilayet-i Şarkîye ahalisi arasından çıkıp gelmek hususundaki yüksek tekliflerinizi yerine getirmede şahsi irademi kullanmaktan manen ve maddeten memnu bulunuyorum."

Ardından, 14 Temmuz'da ordudan istifa ederek, Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin başına geçti. "Ya İstiklal, Ya Ölüm!" Milli mücadele hareketinin dönüm noktalarından olan Erzurum Kongresi, 23 Temmuz 1919'da toplandı.

Mustafa Kemal Paşa, 9 Ağustos'ta askerlik mesleğinden ihraç edildi. Mustafa Kemal'in rütbesinin kaldırılmasına, nişanlarının da geri alınmasına karar verildi.

Erzurum Kongresi adına ilan edilen beyanname, 10 Ağustos'ta Erzurum'da Türk Basımevinde çoğaltılarak, binlerce nüsha halinde tüm yurda gönderildi.

Mustafa Kemal Paşa, Erzurum'da arkadaşlarına "İstanbul, bir Amerikan mandasıdır tutturmuş gidiyor. Bu olmayacaktır. Türkiye istiklal bütünlüğüne sahip olacaktır. Hayır, paşalar hayır, hayır beyefendiler... Manda yok, ya istiklal ya ölüm var!" diyordu.

Erzurum Kongresi'nin ardından, 4 Eylül'de açılan Sivas Kongresi, 11 Eylül'de son buldu.

10 maddelik Umumi Kongre Beyanname'si yayımlandı. Milli mücadele tüm hızıyla sürerken, Osmanlı padişahı adına Damat Ferit ile İngiltere temsilcisi arasında İngiliz mandasının kabul edildiğine ilişkin gizli bir anlaşma imzalandı.

Düşman işgali sürerken, 30 Ekim'de Urfa'ya giren Fransızlar, hiç beklemedikleri tepkiler alıyordu.

31 Ekim 1919'da Maraş'ta, Fransız askeri üniforması giymiş bazı Ermeniler taşkınlık yaptı.

Tarihin "Sütçü İmam" diye yazacağı, Uzunoluk Camisi Müezzini Hacı İmam, duruma dayanamadı ve silahına sarıldı. Böylece yöredeki direniş hareketi başladı.

27 Aralık 1919'da Mustafa Kemal Paşa, Heyet-i Temsiliye üyeleriyle Ankara'ya geldi. 29 Aralık'ta Mustafa Kemal hakkındaki askerlikten çıkarılma ve madalyalarının geri alınma kararı Meclis-i Vükela tarafından düzeltildi.

Kendisinin istifa etmiş olduğu ve madalyalarının iadesi kararı alındı. Milli mücadele tüm hızıyla sürerken, takvim şöyle akıyordu: Erzurum'da Mustafa Kemal'in Erzurum Mebusu seçildiğine dair mazbata düzenlenirken, 12 Ocak 1920 tarihinde İstanbul'da son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı açıldı.

İstanbul İşgal Altında

16 Mart 1920'de saat 10.00'dan itibaren İstanbul'un askeri işgal altına alınacağına dair İtilaf Devletleri adına İngiltere, Fransa ve İtalya Yüksek Komiserleri'nin müştereken imzaladıkları nota, Sadrazam Salih Paşa'ya tebliğ edildi. İstanbul, artık işgal altındaydı.

Manastırlı Hamdi Efendi adındaki kahraman bir telgraf memuru, işgali Mustafa Kemal Paşa'ya ilettili. 6 Nisan 1920'de ulusal mücadeleyi tüm dünyaya duyuran Anadolu Ajansı kuruldu.

CUMHURİYET NASIL KURULDU?

3

21 Nisan 1920'de de Mustafa Kemal, vilayetlere Meclis'in 23 Nisan 1920 günü açılacağını bildirdi. 23 Nisan 1920'de Millet Meclisinin açılmasının ardından, ertesi günü Mustafa Kemal Paşa, Meclis Başkanlığına seçildi.

9 Mayıs 1920... Meclis adına Mustafa Kemal imzasıyla Anadolu Ajansı aracılığıyla İslam âlemine şu beyanname iletildi: "Orduyu terhis etmek, köylülere Kuvay-ı Milliye'yi asi tanıtmak, milleti kendisine şeref veren, en asil ve civanmert evladına karşı şüphe ve tereddüte düşürmek, sulhu hazırlamak için İngiliz emri altında çalışan vatansızların ilk işi oldu."

11 Mayıs 1920 tarihinde Mustafa Kemal Paşa, İstanbul'da Divan-ı Harb tarafından idama mahkûm edildi. TBMM Hükümeti ile Fransız hükümeti arasında imzalanan 20 günlük ateşkes anlaşması yapılırken, 10 Ağustos 1920'de İstanbul Hükümeti ile İtilaf Devletleri arasında Sevr Anlaşması imzalandı. Bu arada, Ermeniler ile Gümrü Anlaşması'na da imza koyuldu.

Ve zafer...

Ulusun topraklarını savunma mücadelesi, 10 Ocak 1920'de İnönü mevzilerinde Yunanlarla şiddetli çarpışmaların ardından 1. İnönü Zaferi'nin kazanılmasıyla başarıya ulaşmaya başlamıştı.

20 Ocak 1920'de ilk Teşkilat-ı Esasiye Kanunu kabul edilirken, 5 Şubatta TBMM'nin gizli oturumunda Londra Konferansı'na Ankara Hükümeti adına heyet gönderilmesi ve heyetin Meclis üyelerinden oluşması kararlaştırıldı.

6 Şubatta Bekir Sami Bey başkanlığındaki heyet, Ankara'dan hareket etti ve 21 Şubatta başlayan konferans, 12 Martta sona erdi. TBMM Hükümeti ile Rusya arasında 16 Martta Moskova Anlaşması imzalandı.

Masa üzerindeki zaferleri, meydanlardaki zaferler izliyordu. 1 Nisanda 2. İnönü Zaferi kazanıldı.

Mustafa Kemal'i geniş yetkilerle ve 3 ay süreyle Başkomutanlık tevcih eden kanun, 5 Ağustosta TBMM'de kabul edilirken, 23 Ağustos 1920 günü Yunan ordusu taarruza geçti ve Sakarya Meydan Muharebesi başladı.

Günlerden 26 Ağustos... Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın emri geldi: "Hatt-ı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz..."

13 Eylülde Sakarya Meydan Muharebesi sona ermiş, düşmanın Sakarya Nehri'nin doğusunda imha edilmesiyle zafer kazanılmıştı. Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle 14 Eylülde genel seferberlik ilan edildi.

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, 19 Eylülde "Gazi" unvanı ve mareşal rütbesini aldı. Yeni yılın başlangıcında Mersin ve Adana düşman işgalinden kurtulmuştu.

Dört bir bucağın Türk topraklarının düşman çizmesi altındaki esareti birer birer sona eriyordu. 26 Ağustosta saat 05.30'da topçu ateşiyle Kocatepe'den Büyük Türk Taarruzu başladı.

Türk süvarileri, 9 Eylülde İzmir'e girdi ve Kadifekale'ye Türk bayrağı çekildi. Mudanya Konferansı, 3 Ekim 1922'de başladı. Mütareke, 11 Ekimde imzalandı ve 15 Ekimde yürürlüğe girdi. TBMM, 1 Kasımda bir devri sona erdirdi. Hilafet ve saltanatın birbirinden ayrılarak, saltanatın lağvına karar verilmişti.

CUMHURİYET NASIL KURULDU?

4

TBMM Hükümeti, 5 Kasım sabahı idareye el konulduğuna dair Ankara hükümeti kararını Refet Paşa aracılığıyla İstanbul Hükümeti'ne tebliğ etti: "5 Kasım 1922 öğle vaktinden itibaren İstanbul'un idaresine el konulmuştur." Vahdettin'in halifelikten uzaklaştırıldığına dair Şerîye Vekili Vehbi Efendi, 18 Kasım'da fetva çıkardı.

Ulusal Kurtuluş Savaşı sona ermiş, şimdi sıra zaferin masa başında kazanılmasına gelmişti. Lozan Konferansı, 20 Kasım 1922 tarihinde açıldı.

Konferans, 4 Şubatta 2 ay süren görüşmelerden sonra kesintiye uğradı. Daha sonraları, milli mücadelenin kahramanlarından İsmet Paşa, yumruğunu masaya vurarak, istediklerini kabul ettirecek ve büyük bir zafere imza atacaktı.

25 Ağustosta itilaf kuvvetleri, Lozan Anlaşması gereğince İstanbul'u boşaltma hazırlıklarına başladı ve 27 Ekimde Halk Fırkası Meclis Grubu, Mustafa Kemal Paşa'nın başkanlığında toplandı.

Akşam Çankaya'da yemek esnasında Mustafa Kemal Paşa, hazır bulunanlara müjdeyi verdi: "Yarın Cumhuriyet'i ilan edeceğiz." Tarih 28 Ekim 1923... Bütün hazırlıklar bitmiş ve 29 Ekim günü gelmişti.

Mustafa Kemal Paşa'nın Cumhuriyet kurulması teklifi, Halk Fırkası toplantısında kabul edildi. Halk Fırkası toplantısından sonra Büyük Millet Meclisi, saat 18.00'de toplandı ve Kanun-u Esasi Encümeni tarafından Cumhuriyet teklifi mazbatası hazırlandı.

Büyük Millet Meclisinde Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun bazı maddeleri değiştirildi. Türkiye Devleti'nin hükümet şeklinin Cumhuriyet olduğu "Yaşasın Cumhuriyet!" sesleri arasında kabul edildi.

Büyük Millet Meclisi'nde gizli oyla Cumhurbaşkanı seçimi yapıldı. Ankara Mebusu Mustafa Kemal Paşa, oylamaya katılan 158 mebusun tümünün oyunu alarak, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı oldu.

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa, başbakanlığa Malatya Mebusu İsmet Paşa'yı atadı. İsmet Paşa Kabinesi kuruldu. Halk, sokaklarda ellerinde bayraklarla genç Cumhuriyet'i kutluyordu.

Esaret sona ermiş, şimdi büyük mücadelenin ardından hiç de kolay kazanılmayan bağımsızlığı kutlamaya sıra gelmişti.

Can verilip, kan dökülmüş, bedel ödenmişti. Ancak artık sokaklarda düşman çizmelerinin sesi yoktu, sokaklar "Yaşasın Cumhuriyet" sesiyle çınliyordu.

AKDENİZ'E DOĞRU

Eğilmez başımıza taç yaptık hürriyeti,
Zaferle kalbimize yazdık Cumhuriyeti...

Sakarya'dan su içtik o çelik süngülerle,
Yuvaları dağılmış bir avuç yılmaz erle.

"Hedef Akdeniz, asker!" diyen parmağa koştuk...
Zafer bahçelerinden gül koparmağa koştuk...

Yol gösterdi göklerden bize binlerce yıldız,
Kıpkızıl ufuklardan taşı al bayrağımız.

Koştuk aslanlar gibi kükreyip dağdan dağa
Canavarlar dışinden vatanı kurtarmağa.

Sakarya'dan su içtik o çelik süngülerle,
Yuvaları dağılmış bir avuç yılmaz erle.

Eğilmez başımıza taç yaptık hürriyeti,
Zaferle kalbimize yazdık Cumhuriyeti...

Ömer Bedrettin UŞAKLI

CUMHURİYET GÜNEŞİ

Cumhuriyetten önce,
Köle gibiydi millet.
Sade bir tek kişinin,
Emrindeydi memleket.

Yoksulluk, bilgisizlik,
Sardı dört yanımızı.
Yaşardık, dışımıza
Takarak canımızı.

Düşmanlar da üstelik,
Saldırınca vatana.
Başkaldırdı Atatürk,
Yurdumuzu satana.

Toplanıp etrafına,
Dünyaya ateş açtık.
Dört yıl yokluk içinde,
Kahramanca savaştık.

Nihayet temizlendi,
Yabancılardan vatan.
Cumhuriyet güneşi,
Parladı işte o an.

Onun ışıklarıyla,
Kavuştuk hürriyete.
Her gün bir bayram etsen
Azdır cumhuriyete...

Fahrünissa ELMALI

CUMHURİYETİMİZİ KORUMAK ve GÜÇLENDİRMEK İÇİN NELER YAPMALIYIZ

Atatürk, ülkenin kurtuluş mücadelesini başlatmak amacıyla 1919 yılında Samsun'a çıktığı zaman elinde hiçbir maddi güç yoktu. O, Türk milletinde bulunan manevi gücün büyüklüğüne olan inancını hiçbir zaman yitirmemiş; milleti de zafere giden bu yolda onu asla yalnız bırakmamıştır.

Bu öyle bir mücadeleydi ki; aynı kaderi paylaşan diğer ulusların kurtuluş ve özgürlük mücadelelerinin de ilham kaynağını oluşturuyordu.

Samsun'da başlayıp, Amasya, Erzurum, Sivas'tan sonra Ankara'da 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılmasıyla farklı bir boyut kazanan Milli Mücadele; Türk Milleti'nin gerçek bağımsızlık ruhunu "Egemenlik Kayıtsız, Şartsız Ulusundur!" ilkesiyle, Doğu ve Güney Cepheleri ile Yunanlılara karşı sürdürülen başarılı savaşlarla kazanılmış, 29 Ekim 1923'de Cumhuriyet'in ilan edilmesinin ardından, sıra yapılacak olan köklü değişikliklere gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş ve lâik bir devlet olabilmesi için gereken bütün adımlar Atatürk'ün önderliğinde hızla atılmış, toplumsal ve siyasal alanda yapılan devrimlerle ülkemiz halkın iradesinin hâkim olduğu özgür bir ülke haline gelmiştir. Herkesin kanunlar önünde eşit olduğu ülkemizde, hiçbir kimse ve topluluğa ayrıcalık tanınmamakta, eğitim, sağlık ve sosyal alanlarda yapılan devrimler ile halkımız refah ve huzur içerisinde yaşamaktadır.

Cumhuriyet rejiminin getirmiş olduğu bu kazanımlar sayesinde ülkemiz dünyanın gıpta ile baktığı bir ülke durumuna gelmiş, demokrasinin vazgeçilmezliğini her fırsatta dile getiren ülke yönetimlerimizle çağdaş bir ülke olmanın haklı gururunu taşımaktadır.

Büyük zorluklara rağmen, Büyük Önder Atatürk'ün liderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti devleti, Ata'sının ilkeleri ışığında azimle ilerlemeye devam etmektedir.

Cumhuriyet rejimi sayesinde bağımsız ve özgür bir millet olarak yaşadığımız bu topraklarda, Türkiye Cumhuriyeti devletimizin ebedi varlığı ve birliği adına ülke gelişimine katkıda bulunmak için vatanımızı çok sevmeli, düşmanca yaklaşımlarda bulunan iç ve dış güçlere karşı her zaman uyanık olmalıyız.

Bizlere tevdi edilen görevleri layıkıyla eksiksiz bir şekilde yapmalı, ülke menfaatlerini kendi menfaatlerimizin üzerinde tutmalıyız. Atatürk'ün kurduğu cumhuriyete sahip çıkıp, demokrasiden asla ödün vermeden, milli birlik ve bütünlüğümüzden hiçbir zaman ayrılmamalıyız.

Olanca güçlüklerle rağmen Atatürk'ün sayesinde kurulan cumhuriyete sahip çıkmak ve çağın getirdiği yeniliklerden faydalanarak ülke gelişimine katkıda bulunmak hepimizin görevidir. Bu görevi yerine getirmenin mutluluğunu yaşarken, genç beyinlerimize cumhuriyet sevgisini aşlamayı unutmamalı, cumhuriyetin niteliklerini zedeleyecek tehlikeler karşısında tavırsız kalmamalıyız.

ELLİNCİ YILI MARŞI

Müjdeler var yurdumun toprağına, taşına;
Erdi Cumhuriyetim elli şeref yaşına!
Bu rüzgârla şahlanmış dalga dalga bayrağım;
Başka bir tuğ yaraşmaz Türk'ün özgür başına.

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu;
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Yılları bir çiğ gibi aşarak hafta hafta,
Koşuyoruz durmadan kadın erkek bir safta..
Elimizde meşale; ilke ilke Atatürk,
Işıklarla donattık ülkeyi her hafta.

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu;
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Aynı kandan feyz alır bunca toprak, bunca taş,
Kılıç tutan bilekler, verdi sabanla savaş.
Tekniğin dev nabzında her adım, her dakika,
Çarklarda aynı tempo, yüreklerde aynı marş.

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu;
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Biz yürekten bağlıyız elli yıldır bu yola;
"Yurtta barış" ilk hedef, "Cihanda sulh" parola.
Koparamaz hiçbir güç bizi millî birlikten;
Atamızın izinde koşuyoruz kol kola.

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu;
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu.

Yaşasın hür ulusum! Soylu gencim, benliğim!
Yaşasın şanlı ordum, sarsılmaz güvenliğim!
Ersin elli yıllarım nice mutlu çağlara;
Örnek olsun cihana devletim, düzenliğim!

Cumhuriyet, özgürlük, insanca varlık yolu;
Atatürk'ün çizdiği çağdaş uygarlık yolu...

Bekir Sıtkı ERDOĞAN

CANLANAN VATAN

Özgür olmalıydı ülkemin çocukları,
Yanıyordu vatanımın dört yanı
Öksüzdü her ev, her çocuk
Günler hep soğuk, hep karanlık.

Çizilmeliydi sınırlar yeniden,
Gülmeliydi çocukların gül yüzü,
Güneş özgür ışığını vurmaliydi toprağa,
Toprak yeniden can vermeliydi vatana.

Vatan uğruna dökülen kanlar
Bu kanla doğan yeni nesil
Büyüyen bu neslin ayak sesleri
Cumhuriyettir, cumhuriyet!

Bu şiir, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamaları münasebetiyle Gaziosmanpaşa ilçesinde düzenlenen şiir yarışmasında ikinci olmuştur.

ATA'M GELİYOR

Yenilgiyle sarsıldı gökler,
Fırtınayla kükredi yürekler,
Her bir yandan kaldırılıyor eller,
O an dedim ki ATA'M geliyor!

Bir taraftan koca yiğitler,
Hepsi geliyor birer birer,
Heybetleri görülmeye değer,
O an dedim ki ATA'M geliyor!

Herkes girdi bir cepheye,
Kuşandılar topla tüfekte,
Başladılar tekbir getirmeye,
O an dedim ki ATA'M geliyor!

Sonunda bayrağımız uzandı göklere,
Atatürk'ün oldu armağanı bizlere,
Olacaktır örnek bizim gençlere,
O an dedim ki ATA'M geliyor'

Bu şiir, 10 Kasım Atatürk'ü Anma Haftası münasebetiyle Gaziosmanpaşa ilçesinde düzenlenen şiir yarışmasında ikinci olmuştur.